

Korint 1

adi letama pakanama

Pol na waikaiwama

Kapore yau banagama Korint nopone miemienimima,

¹ Taugu Pol, Yesu Keriso na taunoyama, Mamaitua ya yokoegu be ya vinegu da taugu apasol, Mamaitua varinama verenama yà rauguguyena. Taugu be turadama Sostenes ² mate uma letanama ka girugirumina, taumi Mamaitua na ekalesiama Korint nopone miemienimima ġaromie. Mamaitua tauwai sumaġa dobu matabuna ya vinedina, taudi vutudi Keriso isane tawai sumaġa be ta moimoiragina. Be taumi mate Yesu Keriso ya kawa babaumi be ya vinemi da taumi tauna ġaroġaronama. Tauna taudi be tauda matabuda dà Badama.

³ Mamaitua Tamadama be Bada Yesu Keriso adi raukivivere be adi subama ġaromie.

⁴⁻⁵ Raġan matabuna taugu Mamaitua yàwai kaiwena taumi aubaimima, baninama tauna Yesu Keriso e puyo toitoi ya utemina. Tauna yai guyauemi da taurauguguya veredima ya utemina, be taumi ami kataima ya morabana. ⁶ Koya kita, boni è riuemina da Keriso uma yabedima aubaimima e voiedina. ⁷ Tauna Arua puyonama matabudi ya utemina, be yodi taumi nuatauġa koi rabana naumeki da Yesu Keriso dà Badama e verau munaġana. ⁸ Tauna e kawa rewapanimi da ami waisumaġe nam ko beku, be na raġanie

tokare nam aitau tenetenegina da ei wavumi.
 9 Mamaitua tauna patupatutunama, be ya vinemi da taumi natunama dà Badama Yesu Keriso mate koi rawategeimina.

Dariġa ekalesia nopone

10 Yau bana, dà Badama Yesu isane yà riuriu vavasagēmima da nam taumiġa koi kawa riuriu. Taumi sibo koyai anina tenaġa da nuenuemima be ami noġotama sibo koyai tenaġedina, be nam sibo koya dariġa munaġemi. 11 Banaga ġesaudima Kloi na vadae miemienidima ai variguna da taumi kowai kawa riuriuna. 12 Taugu aba yà riuriuemima inam uma: Ġesaumima ko riuriuna, “Taugu Pol yàwai muriwatanena”; be ġesaumima, “Taugu Apolos yàwai muriwatanena”; be ġesaumima, “Taugu Pita* yàwai muriwatanena”; be ġesaumima, “Taugu Keriso yàwai muriwatanena”. Taumi inam aba kowai tubuġi? 13 Keriso nama ya dariġa munaġe, bo? Pol tauna vutuna aubaimima a tuparatu, bo? Taumi Pol isane koya babataito, bo? 14 Taugu èi nuavere da nam aitau ei babataitona, be Gaiyas da Krisipas taudiġa èi babataitodina, 15 be nam aitau tenaġa dobudi kwa riuna da taugu isague kuya babataito. 16 O riukaua, taugu yodi è noġotina da Stepen be na vadama banegidima mate èi babataitodina. Be uma taudi muridie nam aitau e noġotina da èi babataitona, ibewa.

Korosi varinama

* **1:12:** Gurik bonane ya riuna: Kepas

¹⁷ Keriso nam waibabataito aubainama i riu-poreguna, ibewa da vari verenama rauguguyenama aubainama. Be taugu nam nuauyauya banegidima maika yau rauguguye yà gwayemi. Ibewa, nam i vere da taugu banaga yà gwayedi be tai sumaḡegu, ibewa be taudi korosi varinama verenama vutuna sibo ai sumaḡena, baninama vari verenama inam yai rewapana vavasāḡana. ¹⁸ Be katai banegidima ḡarodie korosi varinama kitama maika kabe giu yabayababa. Be tauda Mamaitua yai yawasanidana, tauda tè kataiena da uma varinama inam Mamaitua na rewapanama ewai maḡatarina. ¹⁹ Be girugiruminama poranama umanama ya riuna,

“Taugu tokare banaga adi nuauyauyama yà kawa gewegewedi,
be adi kataima mate taugu yà vayaḡotidina be tai kavena.”

²⁰ Ko kita, raḡan matabuna katai be nuauyauya banegidima Mamaitua na kedama tauwane-nama, taudi yodi deḡo? Mamaitua ya voie da taudi adi nuauyauyama ya kawa buedina, ²¹ vutuna aubainama taudi adi nuauyauyae nam Mamaitua ti banavina. Avedi da vari verenama kitanama maika wainua buabuanama, Mamaitua ya voie da banaga vari verenama a rauguguyena, be dobudine aitaḡa awai sumaḡana, taudi yawasana a banavina. ²² Jius banegidima taudi mataira kitanama ta ḡoēḡoena, be eteni banegidima nuauyauya ta wanewanena, ²³ be tauda Keriso tupatuparatunama tà rarau guguyena. Vutuna aubainama Jius taudi nuedima tawai medina, be eteni banegidima ta

noḡonoḡotina da tauda kabe tè buabua. ²⁴ Be tauda Jiūs be eteni banegidama aitaugā Mamaitua ya yokoyokoedana tauda Kerisoe, Mamaitua na rewapana be na nuauyauyama tè kataiena. Baninama Kerisoe tauda Mamaitua tè banavina. ²⁵ Mamaitua na kedama kitedima maika kabe wainua buebuedi, be yaḡoro tauda ḡarode na kataima ya saḡa vavasagana. Be avedi da Mamaitua na rewapanama kitanama kabe vogwaḡegwaḡedi, be yaḡoro tauna yai rewapana vavasagana, nam banaga adi rewapanama maika.

Mamaitua nema banaga e vinevinedi

²⁶ Yau bana, ko kita munaḡemi, taumi aitaugā Mamaitua ya yokoyokoemina. Banaga matedie taumi nopomie nam banaga toitoi katakataidi, bo banaga dosidi, bo aitaū waiguyaue tubutubuḡina. ²⁷ Mamaitua banaga buebuedima ya vinedina da katai banegidima ei tunimayaḡidina, be kamai banabanaga ya vinedina da waibada dosidima banegidima ei tunimayaḡidina. ²⁸ Be kitatuḡai banegidima Mamaitua ya vinedina da banaga dosidima e kawa gewegewedina. ²⁹ Mamaitua nama ya voiana, baninama tauna noḡone nam aitaū e kawa saḡe munaḡena.

³⁰ Mamaitua ya voiemi da taumi Yesu Kerisoe ko miamiana. Taune nuauyauya tè banavina, baninama taune Mamaitua ya kawa didimanida, ya kawa babauda be yai yawasanidana.

³¹ Vutuna aubainama girugiruminama e riuruna, nama tà voiana:

“Nam aitaū taunaḡa e kawa saḡe munaḡe,

ibewa be Bada tauna e kawa saġena yaba matabuna aubainama.”

2

Keriso tupatuparatunama varinama

¹ Yau bana, raġanine taugu ġaromie è tavana, taugu nam gwaya giudima be nuauyeuyedima e ragaudi be ġaromie Mamaitua varinama e rauguguyena. ² Ibewa, be yau ogama è taraġina da Keriso tupatuparatunama, taunaġa sibo è rauguguyena. ³ Be raġanine taugu taumi ġaromie mate, taugu ma nairigu be ma gusugusugu. ⁴ Be vari è rarau guguyena, nam nuauyauya banegidima maika è rarau guguyana da sibo è gwayemi. Ibewa da taugu Arua Babau na rewapanama ġaromie èi maġatarina. ⁵ Baninama taugu yà ġoġoena da ami waisumaġama Mamaitua na rewapanae e tubuġana, be nam taugu yau nuauyauyae.

Arua na nuauyauyama

⁶ Tauwai sumaġa aitaġa adi noġotama bagibaginama taudi a kataiena da yau ġiuma nopone inam Mamaitua na nuauyauyama ya moġavuna, be nam uma dobunama na nuauyauya, bo dobu babadidima adi nuauyauya, ibewa. Taudi tokare matabudi ta nuayaġotana. ⁷ Mamaitua na nuauyauyama taugu yà rauguguyena. Muriġa da Mamaitua dobu ya voiena, tauna na ogama ya taraġina da tokare tauna na waiguyauma e dariġedana. Be uma oganama bonideġo be semosemoe ya kenakenana. ⁸ Dobu babadidima matabudi Mamaitua na nuauyauyama nam ti

kataiena, be deḡoda ti kataiena, tokare nam sibo neneḡara Badanama a tuparatu. ⁹ Be taudi nam ti kataiena, baninama girugiruminama porane e riuriuna nama,

“Mamaitua yaba veredima ya vokaukuedina, taudi aitaḡa tauna tauwai nuapaḡoenama aubaidima.

Be uma yabedima nam airaḡan aitau i kita bo i vaiena.

Be nam aitau yabanama i nu-anogonogotena.”

¹⁰ Be tauda ḡarode uma yabedima Arue Mamaitua yai maḡataridina, baninama Arua Babau tauna Mamaitua na noḡotama semosemodima matabudi ya kataiedina. ¹¹ Inam kauinama teneginama nama banaga. Nam aitau banaga noponama ima katakataiena, ibewa da banaga na aruama taunaḡa. Be inam kauinama tenegine nama Mamaitua. Nam aitau Mamaitua noponama ima katakataiena, ibewa da Aruinama taunaḡa. ¹² Be tauda aba Mamaitua e uteutedana tokare ta kataiedina, baninama tauna Aruinama ya utedana aubainama be nam dobu aruine. ¹³ Vutuna aubainama nam banaga adi nuauyauyae kama rarau guguyana, ibewa da Mamaitua Aruinama aba ewai kataiemaina, nama Arua na riukauama ka rarau guguyena. ¹⁴ Banaga aitaḡa ḡarodie nam Arua Babau, taudi yaba Mamaitua Aruinama ḡarone be ta yovoyovona, taudi nam timawai aninedina, baninama taudi ḡarodie anikitanama kabe yaba wainua buebuedi, vutuna aubainama nam tima katakataiedina. Mamaitua na kauama matabudi

Arue sibo tè kita wairuvedina. ¹⁵ Banaga aituu nopone Arua Babau e miamiana, tauna tokare banaga be yaba matabudi e kita wairuvedina, be nam ai banaga teneteneḡina da tauna ta kita wairuva.

¹⁶ “Aitau Bada na noḡotama ya kataie da tauna sibo Bada ya raukure?”

Be Keriso na noḡotama Arue tauda tè paḡona.

3

Tauwai sumaḡa adi noḡotama yaḡoro nam i porana

¹ Yau bana, taugu noḡone è tavana, taugu nam e giuemina maika Arua banegidima ḡarodie è giugiuna nama, ibewa da yau giuna maika dobu banegidima ḡarodie, baninama Kerisoe taumi yaḡoro wawaimima. ² Vutuna aubainama susu* è utemina, be nam kani badobadonama e utemina, baninama taumi nam teneteneḡimi. Be yodi taumi yaḡoro ami noḡotama nam teneteneḡina. ³ Taumi yaḡoro dobu banegidima maika, baninama taumi yaḡoro nopomima unura be waikawa riuriu ya moḡavuna. Taumi ko miamiana kitemima maika kabe banaga ḡoma. ⁴ Deḡoda waria kwa riuna, “Taugu Pol yàwai muriwatanena”, be waria kwa riuna, “Taugu Apolos yàwai muriwatanena”, inam kauine taumi ko voivoiana maika kabe banaga yabayababa.

⁵ Naumeki da yodi Apolos tauna aituu? Be Pol tauna aituu? Tauma taunoya ḡoma. Tauma kè

* **3:2:** ‘Susu’ be ‘kani badobadonama’ inam waikatakatai.

kaisagumi da taumi kowai sumaḡana. Tauma tenatenaḡaḡa ama noyama aba Bada ya riuri-
uemaina nama ka voivoiedina. ⁶ Taugu pesi
è kumana, be Apolos tauna pesi yai kutuvina,
be Mamaitua yai gogona. ⁷ Vutuna aubainama
aitau da taukuma be tauwai kutuva, taudi inam
nam aiyaba, be Mamaitua tauna pesi tauwai
gogonama, tauna vutuna inam kaua dosinama.
⁸ Taukuma be tauwai kutuva taudi ta noya
tenaḡana da adi noyama votanama e tubuḡana,
be tokare adi noyama na ruvae nama adi mae-
sama ta paḡona. ⁹ Naumeki da tauma yodi
Mamaitua na taunoyama. Be taumi Mamaitua na
sipi, be you na vadama.

¹⁰ Mamaitua na raukiviveree kamda noyanama
ya uteuteguna da taugu Mamaitua na tuatuama
yeku èi midiridina, be banaga ḡesaudima uma
yekunama debane vada a keridina. Be tauda
matabuda sibo tè kiṭa kaue da nema sibo vada
tè keru bakedina. ¹¹ Be Mamaitua na yekuma
inam Yesu Keriso. Vutuna aubainama nam aitau
tenetenegina da yeku ḡesaudima ei midiridi ekale-
sia kerinama aubainama. ¹² Be yodi tauwai
sumaḡa tabu be tabu uma yekunama debane
Mamaitua na vadama a kerina. Ḡesaudima adi
rauvada kerima purepureidima inam gold, siruva
be yeku waimatakanikanidima. Be ḡesaudima
adi rauvada kerima purepureidima inam kai, mui
pokidima be regi. ¹³ Be Bada na raḡanie tokare
uma noyedima adi verema tà kitedina. Dobudine
Mamaitua adi noyama kai karakaratine e rau-
rubudina, be banaga tenatenaḡaḡa adi noyama
na verema e kitedina. ¹⁴ Be deḡoda aitau na

vadama kai nam e kara goru, tauna tokare na maesama e paḡona. ¹⁵ Be aita na vadama kai e kara goruna, naumeki da na noyama matabuna ya kovina. Tauna kabe kai menane be i tavatava, taunaḡa tokare e yawasanana be na noyama matabuna kai e kara goruna.

¹⁶ Koya kataie bo ibewa da taumi Mamaitua na vadama, be Aruinama taumi nopomie e mi-amiana? ¹⁷ Be aita da Mamaitua na vadanama e kawa gewagewana, Mamaitua tauna mate e kawa gewagewana. Baninama Mamaitua na vadama inam babaunama, be inam vadanama vutuna taumi.

Mara nuauyauyana be dobu nuauyauyanama†

¹⁸ Nam koi kaikaiyovu munaḡemi! Deḡoda tam aita kwa noḡonoḡotina da banaga matedie tam nuauyauya banegimma. Naumeki da tam sibo banaga matedie kuya voia munaḡem da tam kabe buabuam, yodibe Mamaitua matane tam tokare nuauyauya banegimma kwa tubuḡana.

¹⁹ Baninama Mamaitua matane banaga adi nuauyauyama inam ya bua kauana. Maika giru-giruminama porane ya riuna umanama, “Mamaitua taudi adi nuauyauyae ya tikonidi be a bekuna”;

²⁰ be,

“Bada banaga adi noḡotama ya kataiedina da taudi a bua kauana.”

† 3:17: Vers 18-23 nopone ‘dodu nuauyauyanama’ inam banaga aitaḡa dobu na ḡonama kaudima tauvoiedina. Maika soi, bo maika boita taurauduneedima, bo maika vaivai tauwai tarapiriedima, be nama dobu kaudima ḡesaudima mate.

²¹ Vutuna aubainama banaga ami nuauyauyama aubainama nam ko seğara munağemi, avedi! Yaba matabudi inam taumi ġaromima. ²² Avedi da Pol bo Apolos bo Pita bo dobu bo yawasana bo guri bo yaba yodi ta tubutubuğana bo tokare ta tubuğana, matabudi inam taumi ġaromima, ²³ be taumi inam Keriso ġaroğaronama, be Keriso tauna Mamaitua ġaronama.

4

Bada taunağa apasol e kitakita wairuvedina

¹ Taumi sibo koya kitamaina maika Keriso na taunoyama. Tauna ya birimai da Mamaitua na riukauama semosemodima taurabedima. ² Tauma tauwai rabaraba. Vutuna aubainama sibo kèi patutu kauana. ³ Be değoda taumi ko etaregu bo banaga ġesaudima ta etaetareguna, inam nam ama siesievina. Be taugu mate nam ama etaetara munağeguna. ⁴ Be avedi da yau noğotama didimaninama, be yağoro tokare Mamaitua e kita wairuvaguna da taugu naumeki bo ibewa.

⁵ Vutuna aubainama nam ko etara dokadoka, be koi raba da Bada na kaba verauma rağaninama e tavana. Rağanine Bada e dobina, tauna yaba matabudi waikupikupie kenekenedima e rawyanedi be banaga matabudi ta kitana, da banaga tenatenağağā nuanama noponama nema maika kitana. Yodibe banaga matabuna ta kataie da aba aubainama tauda Bada na noyama tè voivoie. Dobudine Mamaitua tauda tenatenağağā dà noyama na ruvae nama e kawa sağedana.

⁶ Yau bana, taugu yà gōeḡoena da ami noḡote yà sagumina. Vutuna aubainama taugu inam giunama Apolos be taugu tunimaie è boruna da taumi tauma rabui ko noḡotimai, be buka aba e riuriuena, nama koi muriwatanena. Vutuna aubainama taumi nam banaga tenaḡa isanama ko kawa saḡe be ḡesaunama isanama ko boru waiyovoḡe. ⁷ Yau bana, nemanama? Tam aitau ya voiem da banaga dosimma kabe ku miamia? Tam yaba matabuna Mamaitua ḡarone kuya paḡona. Be aba aubainama yodi kwa voivoiena da kabe tam mabime ku paḡopaḡo?

⁸ Taumi ko noḡonoḡotina da Arua na puyoma matabudi kabe kaite koya ragaudi? Taumiḡa agunai Mamaitua matane koyai guyauna, be tauma ibewa. Taugu yà gōeḡoena da taumi sibo koyai rawaguyau, yodibe tauma mate sibo kèi rawaguyauna. ⁹ Anikitanama taugu ḡarogue, tauma apasol Mamaitua ya voiemaina da tauma kabe kamai banabanaga. Anea be banaga matabudi ta kitamai be ta riuriuemaina da tauma gurigurimaima.

¹⁰ Taumiḡa banaga nuanuauyauyemima be Keriso kana taiye tauma banaga buabuamaima. Taumi ami waisumaḡama agunai yai rewapanauka, be tauma ama waisumaḡama ya gwaḡana, bo? Banaga taumi ta viviviviremina be tauma ta kitakita tuaḡaiemaina. ¹¹ Raḡan toitoi tauma kani e karakaratimai, nuamaima e ḡasaḡasara, ama garama ta gewagewa, banaga ta riḡariḡa vireviremaina. Nam ama kaba miama deḡo, ¹² be raḡan matabuna nimamaie ka noyanoya gurata da aba ka banabanavina. Raḡanine

banaga ta kunukunuremaina, tauma waiiainaina ka uteutedina, be raġanine banaga ta raraukivi gewegewemaina, tauma ka kenakena porenna. ¹³ Raġanine banaga tawai menemaina, tauma giu veredie taudi mate ka giugiuna. Tauma maika uma dobunama na yoġiyogima, be banaga mate-die tauma maika mui.

¹⁴ Taugu uma yabedima yà girugirumidina nam sibo yà voiemi da ko tunimayaġa, ibewa! Taugu yà girugirumana taumi nuemima yà boruna, baninama taumi taugu yau seda yaġama aubainama. ¹⁵ Avedi da taumi taurabemima 10 tausand nama, be tametamemima nam ti toina. Be taugu raġanine vari verenama ġaromie è rarau guguyena, inam raġanine Yesu Kerisoe taugu taumi tamemima è tubuġana. ¹⁶ Vutuna aubainama yà riuriu vavasagmina da taumi taugu koi tupotupoġaneguna.

¹⁷ Inam vutudi aubaidima taugu natuguma Timoti, nuaguma taupaġonama, è riuporena ġaromie. Tauna patutu baneginama Bada ġarone be tauna taugu yau yawasana matabuna Yesu Kerisoe ei kataimina, inam vutuna ekalesia matabudi nopodie è rarau guguyedina.

¹⁸ Taumi ġesaumima ko rarau guyaguyau be ko noġonoġotina da taugu nam kabe ġaromie yà tava. ¹⁹ Ibewa, deġoda Bada e ġoena nama, taugu raġan ġaubonaġa taumi ġaromie yà tavana. Yodibe taugu rauguyaguyau banegidima yà kitedina da taudi ġarodie rewapana mate bo ta giugiu yabayababa. ²⁰ Baninama Mamaitua na waiguyauma inam nam giu taunaġa. Ibewa da rewapana mate. ²¹ Yodi taumi aba ko ġoeġoe?

Taugu yà verau be yà kovoḡimi, bo wainuapaḡo be voyaḡota mate yà verau?

5

Waikawa badara ekalesia nopone

¹ Taugu varimima è vaiena da taumi nopomie banaga tenaḡa e ḡeraḡerana. Tauḡoma tenaḡa na kavarama mate tawai kawa badarana. Inam kauinama ya gewagewa vavasagana, eteni banegidima nam nama tima voivoiana. ² Be taumi yaḡoro ko rarau guyaguyau, bo? Taumi inam kauinama aubainama sibo koyai nuaboya kua, be inam tauḡominama sibo ekalesiae be koya boru dobiḡena.

³ Avedi da taugu nam tubuḡe ḡaromie be Arue taugu taumi mate be kaite uma tauḡominama è etarena. ⁴ Raḡanine taumi dà Badama Yesu isane kowai rawateḡeie, taugu Arue taumi mate be dà Badama Yesu na rewapanama mate poude, ⁵ dobudine inam tauḡominama Seitan nimane ko boru da Seitan tauna tubuḡinama e kawa gewagewana. Be Bada na raḡanie Mamaitua inam tauḡominama aruinama tokare agunai ei yawasanina.

⁶ Inam kauinama aubainama nam i verena da taumi sibo koya rauguyaguyau. Koya kataie bo ibewa da yist ḡaubonama tokare buredi matabuna e sasanana? ⁷ Vutuna aubainama yist ko kaipore da taumi maika buredi ḡoma ko mi-ana, be nam yist mate. Ko noḡoti da Keriso tauna Naḡopore puyonama, be tauna taumi ḡaromie ya gurina da yodi taumi inam maika buredi ḡoma, nam yist mate. ⁸ Vutuna aubainama yist

matabuna ko kaiporena, inam vutuna gewagewa be mira. Be ko miana waipatutu be riukaua banegidima maika.

⁹ Taugu è girumana taumi ġaromie da ġera banegidima nam sibo mate koyai popo. ¹⁰ Taugu yodi nam eteni banegidima ama giugiuedina, ibewa. Avedi da taudi ta ġeraġera, tawai gogo, ta danedanene bo kokoitau ta rarau duneedina. Deġoda nama sibo è riuemina, taumi tokare uma dobonama sibo koya dobi porena. ¹¹ Ibewa, be aitauga ta riuriu munaġedina da taudi Keriso tauwai sumaġenama, be yaġoro taudi ta ġeraġera, tawai gogo, kokoitau ta rarau duneedi, tawai mena, ta tegotego bua bo ta danedanenena, taudi vutudi nam taumi mate sibo koyai popo bo nam mate koya kani gogona.

¹² Tauda eteni banegidima nam sibo tè kita wairuvedi, be ekalesia banegidima taudi sibo tè kita wairuvedina. ¹³ Mamaitua taunaġa eteni banegidima e etaredina. Be inam tauġominama ġeraġeranama inam taumi ami noyama da ko etare be ko boru dobiġena.

6

Tauwai sumaġa nam sibo adi banagama ġesaudima a etaredi

¹ Deġoda taumi aitauga turamma turamma ġarone piripiri e kenakenana, taumi sibo tauwai sumaġa ġesaudima ġarodie koya naġo da taudi ai tara piriemina. Be gewagewa tauwai tarapirienama nam waiwaisumeġina ġarone nam ko naġo da ei tarapiriemi. ² Koya kataie bo

ibewa da taumi Mamaitua na damma tokare dobu matabuna ko etarena? Be yodi taumi nam tenetenegina da piripiri gauḡaubodima sibo ḡaromie koyai tarapiriedi, bo? ³ Ko noḡoti da tauda tokare anea ta etaredina! Vutuna aubainama taumi mate piripiri gauḡaubodima ḡaromie, sibo koya kawa didimanidina. ⁴ Be yodi deḡoda turamma turamma ḡarone piripiri e kenakenana, aba aubainama banaga nam wai-waisumegima ko vinevinedina da taudi sibo a etaremina? Inam kauinama nam i verena, baninama taudi nam ekalesiae tima miamiana. ⁵ Uma kauinama aubainama taumi sibo koya tunimayaḡana, baninama taumi nopomie nam aitu tenaḡa tenetenegina, da tauna tokare tauwai sumaḡa ei tara piriedi. ⁶ Aba aubainama taumi tauwai sumaḡa taumiḡa ko etaetara munaḡemi? Be aba aubainama uma kauinama eteni banegidima noḡodie ko voivoiedi? Inam kauinama ya gewagewa kauana.

⁷ Taumi ko etaetara munaḡemina, uma kauinama ewai maḡatara da ami waisumaḡe kaite koya bekuna. Raḡanine banaga gewagewa ta voivoiena ḡaromie, taumi tokare nam koya dami pore? Bo deḡoda banaga ta kaikaiyovuemina, taumi tokare nam koya vaia pore? ⁸ Be avedi da taumi tauwai sumaḡa, be taumi yaḡoro ko kawakawa gewegewemi, be kowai kaikaiyovu munaḡemina.

⁹ Ko noḡoti da banaga gewagewa tauvoienama taudi tokare nam Mamaitua na waiguyauma nopone ta saḡa. Nam koi kaikaiyovu munaḡemi! Deḡoda banaga ta badabadara, kokoitau ta ra-

rau duneedi, ta gēraḡera, bo deḡoda tautauḡoma taudiḡa tawai kawa soḡa, bo waiwai taudiḡa tawai kawa soḡa, ¹⁰ bo taudanedanene, tauwai gogo, tautegotegobua, tauwai mena bo tauwai kaikaiyovu, uma banegidima matabudi tokare nam Mamaitua na waiguyauma nopone ta saḡa. ¹¹ Be noḡone ḡesaumima uma kaudima nama koya voivoiedina. Be yodi taumi Yesu Keriso kosinine ya koḡemina, be Arua Babau nopomie e miamiana. Vutuna aubainama Mamaitua yodi yai aninemina.

Tubuḡidama inam Arua Babau na vadama

¹² Banaga ḡesaudima ta riuriuna umanama: “Yaba matabuna Bada nam imawai ḡakedina, taugu ḡarogue tenetenēḡinama da aiyaba yà voiena.” Inam riukaua, be nam yaba matabudi tokare ta sagumi da ko mia kaua. Taugu tenetenēḡinama da uma yabedima matabudi yà voiedina, be taugu nam ama ḡoeḡoena da uma yabedima tai badegu. ¹³ “Kani inam kapo aubainama, be kapo inam kani aubainama”. Inam riukaua, be Mamaitua inam taudi tokare e kawa gewegewedina. Be badara inam kaua ḡesau. Tubuḡidama inam nam badara aubaina, ibewa! Tubuḡidama inam Bada na noyama aubainama, be Bada tubuḡidama ewai badena. ¹⁴ Mamaitua na rewapanae tauna Bada Yesu gurie be ya kawa midisuḡu munaḡena, aubainama tauna tokare tauda mate e kawa midisuḡu munaḡedana. ¹⁵ Ko noḡoti da tubuḡimima inam Keriso ragaraganama. Vutuna aubainama nam airaḡan taubadabadara mate koi

rawategei, baninama tubugimima inam Keriso ragaraganama. ¹⁶ Taumi koya kataie bo ibewa da banaga aita tubuginama taubadabadara mate tai rawategeidina, inam yodi tubuge taudi tenaga. Baninama girugiruminama poranama umanama e riuriuna, “Taudi rabuidi tokare tubuge tenaga.” ¹⁷ Be aitauga Bada mate ta rawategeidina, taudi tokare Arue tenaga.

¹⁸ Vutuna aubainama badara, naumeki da ko gose pore! Gewagewa gidoidima taudi gavoe ta kenakenana, be yagoro gewagewa. Be badara inam tubugimie e kenakenana, aubainama tubugimima ko kawakawa mira vavasagena. ¹⁹ Tubugimima inam Arua Babau na vadama. Mamaitua tauna Arua ya utemina, be yodi inam Aruinama nopomie e miamiana. Taumi nam mabimie komawai bademina. ²⁰ Taumi maesimima ya moraba kauana, be Yesu Kersio ya gimerimina. Vutuna aubainama tubugimie Mamaitua ko vivirena.

7

Naḡi na kauama

¹ Taumi letae aba koya riuriueguna, vutuna yodi ya paribeemina:

Inam ya verena degoda banaga nam tai naḡi. ² Be baninama badara yabayababa kana taiye, naumeki da tauḡoma sibo mabine na waivima ya naḡina, be waivi sibo mabine na tauḡomama ya naḡina.

³ Be tauḡoma sibo naḡi na yawasanae na waivima ḡarone ya miana, be waivi sibo naḡi na yawasanae na tauḡomama sibo ḡarone ya miana.

⁴ Waivi tubuḡinama nam taunaḡa imawai badena, ibewa da tauḡoma ewai badena. Be teneginama nama tauḡoma, tubuḡinama nam taunaḡa imawai badena, ibewa da waivi ewai badena. ⁵ Nam tamḡa kwa taudidi munaḡem! Be deḡoda koi anina munaḡemina, naumeki da dobudine raḡan ḡaubonaḡa ko taumiana, moiragi aubainama. Be murine koi rawategei munaḡemina da Seitan ami gwaḡae nam e raurubumi, be taumi tokare nam badare ko beku. ⁶ Uma kauinama nama ya riuriuemina, inam sagumima aubainama. Be inam nam Bada na riuvavasaga, ibewa. ⁷ Taugu ya noḡonoḡotina da banaga matabudi sibo maika taugu, be banaga tenatenaḡaḡa adi puyoma tabu be tabu Mamaitua ya utedina.

⁸ Be aitaḡa da kaiyababa bo nam wainaḡidi, taudi inam ya verena da nam sibo ai naḡi, be taudi sibo a mia ḡomana maika taugu. ⁹ Be aitaḡa da adi noḡotama e vovo gwaḡagwaḡana, naumeki da tai naḡina. Baninama ya verena da taudi tai naḡina be nam badara nuedima e raupotipote.

¹⁰ Be naḡi banegidima aubaidima inam Bada na riuvavasagama ya riuriuedina: Waivi na badama nam sibo ya gose. ¹¹ Be deḡoda tauna na tauḡomama kaite ya gosena, naumeki da nama sibo ya miana, be nam sibo tauḡoma ḡidoi ya naḡi munaḡe. Be ya verena da na tauḡomama mate sibo ai nuavere munaḡa be a mia tenaḡana. Be teneginama nama tauḡoma na waivima nam sibo ya gose.

¹² Be avedi da Bada uma kauinama nam i giuena, be yaḡoro ḡesaumima taugu yodi ya ri-

uemina umanama: Deḡoda aitau tauwai sumaḡa na waivima nam tauwai sumaḡa, be tauna yaḡoro e ḡoeḡoena da na badama mate sibo a mianana, inam naumeki da tauḡoma na waivima mate nam tai gosaga. ¹³ Be deḡoda aitau tauwai sumaḡa waivinama na tauḡomama nam tauwai sumaḡa, be tauna yaḡoro e ḡoeḡoena da na waivima mate sibo a mianana, inam naumeki da waivi na tauḡomama mate nam tai gosaga. ¹⁴ Be deḡoda tauḡoma nam waisumeḡina, tauna yaḡoro banaga babaunama, baninama na visarama tauna tauwai sumaḡa aubainama. Be deḡoda waivi nam waisumeḡina, tauna yaḡoro banaga babau-nama, baninama na tauḡomama tauna tauwai sumaḡa aubainama. Be deḡoda uma kauinama nama ibewa, ami sedama Mamaitua matane a miramirana, be yodi taudi seda babaudima. ¹⁵ Be deḡoda nam waisumaḡa baneginama waigosaga e ḡoena, naumeki da e naḡo. Deḡoda uma kauinama nama e tubuḡana, dobudine tauwai sumaḡa tauna nam sibo yai kaikaididi. Mamaitua e ḡoeḡoena da tauda subae tà mianana. ¹⁶ Baninama tam waivi nam ku kataiena da am badama kwai yawasani bo ibewa. Be mate tam tauḡoma nam ku kataiena da am visarama kwai yawasani bo ibewa.

Mamaitua ya vinevinemina, ruvane nama ko miana

¹⁷ Tenatenaḡaḡa Mamaitua ya riuriuemi, be ami puyoma ya uteutemina, nama ruvane ko miana. Banaga matabuna ekalesia nopodie ya riuriuedina da umanama sibo a voiana. ¹⁸ Aitau da kopitom ya paḡona, naumeki da tauna nama

sibo ya miana. Be aitau da kopitom nam i paḡona, naumeki da tauna nama sibo ya miana. ¹⁹ Mamaitua matane kopitom inam nam aba, vutuna aubainama deḡoda banaga kopitom ya paḡo bo ibewa, inam nam aba. Be Mamaitua na riuvavasaḡama sibo tè voteyeteyedina, inam vutuna yaba dosinama.

²⁰ Taumi tenatenaḡaḡa Mamaitua ya vinevine-mina, nama ko miana. ²¹ Deḡoda Mamaitua ya vinem da tam taunoya yababa, inam naumeki, nam kwai nuaboya. Be deḡoda tam keda kwa wanewanena da tam waitau noyayababa sibo kuya gosena, naumeki da nama kwa voiana. ²² Raḡanine banaga taunoya yabayababa, be Bada ya vinedi da taudi tauna na banagama, inam raḡanine Mamaitua matane taudi nam banaga adi taunoya yababa, ibewa da taudi yodi Keriso na taunoyama. Be teneḡinama nama, aitaḡa nam banaga adi taunoya, be tauna yaḡoro Keriso na taunoyama. ²³ Maesimima ya moraba kauana, be Yesu Kersio ya gimerimina. Vutuna aubainama taumi nam sibo banaga aubaidima koyai taunoya yabayababa. ²⁴ Yau bana, vutuna aubainama taumi tenatenaḡaḡa Mamaitua ya vinevinemina, nama ko miana.

Yarayaraga be guguini adi giuma

²⁵ Yarayaraga be guguini aubaidima Bada na waiḡakama nam ḡarogue ima kenakenana da yà riuedi. Be Mamaitua na raukivivereee tauna ya sagugu da taugu banaga waipatutuguma. Vutuna aubainama umanama yà raukuremina: ²⁶ Baninama yodi raḡan piripiridima aubainama,

ya verena da taumi sibo nam koyai naḡi. ²⁷ Deḡoda kaite kuyai naḡina, nam am waivima kwa gose. Be deḡoda nam kui naḡina, naumeki da nam waivi kwa wane. ²⁸ Be deḡoda tam yaraga be kwai naḡina, inam nam gewagewa kuma voivoiena. Be teneḡinama tam guguini be kwai naḡina, inam nam gewagewa kuma voivoiena. Be deḡoda taumi koi naḡina, tokare taumi piripiri ko banavidina. Be taugu ya ḡoeḡoe da uma kaudie ya duḡumina, da uma piripiridima tokare nam ko banavidi.

²⁹ Yau bana, yau giuma baninama umanama: Raḡan kaite e tupotupona. Vutuna aubainama aitauga kowai naḡina, ko kita kaua da naḡi nam ei bademi. ³⁰ Be aitauga kowai nuaboyana, ko kita kaua da nuaboya nam ei bademi. Be aitauga kowai nuaverena, ko kita kaua da nam nuavere ei bademi. Be aitauga yaba ko gimagimarana, ko kita kaua da inam yabedima nam tai bademi. ³¹ Be aitauga dobu na ḡoanama ko voivoiedina, ko kita kaua da inam kaudima nam tai bademi. Baninama uma dobunama tokare e samoana. ³² Taugu ya ḡoeḡoena da nam ko kawa nuaraḡeraḡemi. Yaraga tauna Bada na ḡoanama e noḡonoḡotina da nema Bada e noya bake be ya kawa nuaverena. ³³ Be deḡoda tauna ei naḡina, tauna dobu na ḡoanama e noḡonoḡotidina, da nema sibo na visarama e noya bake da na visarama ei nuavere. ³⁴ Be inam raḡanine tokare na noḡotama rabui ta tubugana. Be teneḡinama nama guguini, tauna e noḡonoḡotina da nema sibo Bada ya noya bake da Bada ya kawa nuaverena, baninama tauna na yawasanama matabuna

Bada ya utena. Be deḡoda tauna ei naḡina, tauna dobu na ḡoanama e noḡonoḡotidina da nema sibo na tauḡomama ya noya bake da na tauḡomama yai nuaverena.

³⁵ Inam kaudie sagumima aubainama yà ri-urieuemina, be nam ama waiḡakemina. Taugu yà ḡoeḡoena da taumi yawasana didimanine ko miana, be nam ko noḡota raburabui. ³⁶ Be aitaḡoma na ḡoapaparama ḡarone nuanama e rarau potipoti da sibo ya naḡina, inam naumeki da tai naḡina be inam nam gewagewa.

³⁷ Be aitaḡoma noponama batuturinama be na ḡoapaparama ḡarone nuanama nam ima raupotipotina da sibo ya naḡi, naumeki da na ogama e taraḡi da tauna tokare nam ei naḡi. Ya verena da taudi nam tai naḡi. ³⁸ Vutuna aubainama deḡoda banaga tai naḡina, inam ya verena, be aitaḡu da nam ei naḡi, o, inam ya vere kauana.

³⁹ Tauḡoma tauna na waivima e panipanina. Be deḡoda tauḡoma e gurina, yodibe kaiyababa tauna na ḡoanama nama tauḡominama ei naḡi. Be tauna sibo tauḡoma waisumegina ya naḡina.

⁴⁰ Be taugu è noḡotina da kaiyababa nama sibo ya mia yababana, tauna tokare yai nuavere kauana. Be taugu mate yà noḡonoḡotina da Mamaitua Aruinama nama ya riueguna.

8

Boita kanidima tà kanidi bo ibewa?

¹ Yodi musara kokoitauuteutenama, vutuna na kauama yà paribeemina: Matabuda tè kataiena da kokoitau nam ti rewapanana. Be uma

katainama ya voiemina da taumi ko rarau guyaguyauna. Be rauguyaguyau tokare nam e sagumi, ibewa! Be ami banagama sibo koyai nuapaḡoedina, inam wainuapaḡone tokare ekalesia banegidima ko sagudina. ² Banaga aitu e noḡonoḡotina da tauna yaba matabuna ya kataiedina, inam baneginama tauna Mamaitua matane na kaitaima nam tenetenegina. ³ Deḡoda banaga Mamaitua nuanama e paḡona, inam baneginama vutuna Mamaitua ewai aninena.

⁴ Be yodi nemanama? Inam naumeki bo ibewa da kokoitau museridima tà kanidi? Tauda tè kataiena da dobu kokoitaudima taudi nam Mamaitua, baninama Mamaitua tauna tenaḡa, be tauna vutuna Mamaitua riuriukauinama. ⁵ Taugu è kataiena da gunume be dobie arua gewegewedima ta riuriu munagedina da taudi kabe mamaitua. Be avedi da uma mamaituedi bo babadidima toitoi dobie ta miamiana, ⁶ be tauda yaḡoro tè kataiena da Mamaitua riuriukauinama tauna tenaḡa, tauna vutuna tàwai sumaḡe be tàwai muriwatanena. Be tauna vutuna Tamadama, be pakane yaba matabudi taune da a tubuḡana, be taune da tauda yodi tà miamiana. Be dà Badama tenaḡa e miamiana, tauna Yesu Keriso. Be tauna vutuna yaba matabudi ya voiedi be tauna dà yawasanama ewai badena.

⁷ Be uma kaudima banaga ḡesaudima nam ti kataiena. Taudi boni kokoitau awai muriwatanedina. Vutuna aubainama yodi deḡoda taudi kokoitau museridima ta kanikanidi be ta noḡonoḡota bekubeku, be noḡotabekubeku e voiedi da adi noḡotama e vovo gwaḡagwaḡana, vutuna aubainama taudi Mamaitua matane a

mirana. ⁸ Be Mamaitua nam kani kana taiye imawai aninedana. Vutuna aubainama deḡoda tauda kokoitau museridima tà kanidi bo ibewa, inam kaudidima nam timawai badana da tauda banaga vereda bo ibewa.

⁹ Be kwa kita kua da nam am waisumaḡama kana taiye anibeku kededie turamma kwa voie da na waisumaḡe e beku. ¹⁰ Baninama deḡoda turamma aita na noḡotama vovogwaḡagwaḡanama, be ya kitam da tam kokoitau museridima kwa kanikanidina, agunai tauna tokare mate kokoitau museridima e kanidina, ¹¹ be dabudine tauna tokare e noḡota bekubekuna. Baninama tam am waisumaḡama wairewapaninama aubainama, tam tauna na waisumaḡama kuya kawa gewagewana. Be kwa noḡoti da tauna mate aubainama Keriso ya gurina. ¹² Deḡoda tam turamma nama nuanama kwa kawa miramira be na noḡotama kwa kawa gewagewana, tam Keriso ḡarone mate gewagewa kwa voivoiena. ¹³ Vutuna aubainama deḡoda aba kaninama taugu è kanikani be turaguma è voie da na waisumaḡe ya bekuna, naumeki da inam muserinama nam yà kani munage. Inam raḡanine turaguma na waisumaḡe nam e beku.

9

Pol na noyama aubainama maesa nam i ḡoena

¹ Taugu riukaua apasol, be nam aitaubue imawai badeguna! Taugu dà Badama Yesu mataḡomigue è kitana. Be taugu yau noyama na banima inam yodi taumi Bada kowai sumaḡena.

² Be avedi da banaga ḡesaudima ḡarodie taugu

nam apasol, be taumi ġaromie inam taugu apasol, baninama taumi taugu yau matamatama.

³ Aitauga yau noyama ta paripari virevirena, taudi ġarodie umanama ya riuriuna: ⁴ Tauma nam ka kani be ka tego, bo? ⁵ Tauma ama vaġaie nam waisumaġa waivinama ka naġi be mate ka naġo, maika apasol ġesaudima nama, bo? Bada tasitasinama be Pita nama a voiana. ⁶ Taumi apasol ġesaudima ko sagusagudina, be taugu be Banabas taumaġa yodi ama yawasanama aubainama ka noya munaġemai, bo? ⁷ Ko noġoti da nam airaġan tauigara taunaġa na manee iġara purepuredima i gimarana. Be nam aitau sipi e kuma be kaninama tokare e tuaġaie. Be nam aitau musara e yosidi be kanidima tokare e tuaġaiedi. ⁸⁻⁹ Be uma kaudima matabudi nam ama giugiu yababedina, ibewa da Mousis na tarawatuma e riuriuna nama, “Kau kaikaivainama ami noyama e voivoiena raġanine, nam mudunama ko panitom, ko gose da tauna e kanina.” Ko noġoti da Mamaitua kau yai nuaboyedi be nama ya riu, bo? ¹⁰ Ibewa da tauda banaga e giugiuwedana. Aitau na sipima ya kumana tauna e noġonoġotina da tokare kani e kanina.

¹¹ Be tauma pesi Arue nopomie kè kumana da taumi yodi tauwai sumaġa. Vutuna aubainama taumi sibo tauma yodi gara be kani sibo koya sagumaina. ¹² Taumi banaga ġesaudima ġaromie a rarau guguyana ko sagusagudina, be aba aubainama tauma nam koma sagusagumai? Taumi sibo tauma koya sagusagu kauemaina, baninama tauma ami ekalesiama pakanama kèi karena. Be tauma nam airaġan kamawai

baḡemina da taumi sibo koya sagumai. Ibewa da raḡan matabuna tauma ama ḡoanama kè dami poredina, baninama nam kama ḡoeḡoena da Keriso varinama kedanama sibo kè kawa barabara.

¹³ Taumi koya kataie bo ibewa da aitaugā tempol nopone ta noyanoyana, taudi adi kanima tempol nopone ta paḡopaḡodina. Be pirisi aitaugā olta debane ta puyopuyona, taudi olta puyonama nevanama ta paḡona. ¹⁴ Be inam kauinama tenegine nama Bada ya riu vavasaḡa da aitaugā vari verenama ta rauguguye be banaga tawai sumaḡana, naumeki da tauwai sumaḡa sibo tau-rauguguya a sagudina. ¹⁵ Be taugu nam airaḡan uma yabedima aubaidima ei baḡa rubuemina. Be mate taugu nam uma yabedima ama girugirumidina da taumi sibo taugu ko sagugu, ibewa. Be nuaguma ya verena da nam airaḡan ḡaromie aba ei baḡena. Agunai da taugu noḡone yà guri, be muriḡa da aiyaba ḡaromie yài baḡena. ¹⁶ Nam vari verenama rauguguyenama aubainama ama rarau guyaguyauna. Inam taugu yau noyama. Be vari verenama rauguguyenama yà tuaḡaiena, taugu tokare gewagewa yà banavina.

¹⁷ Deḡoda tauguḡa yau ḡoane e rarau guguyana, naumeki da maesa sibo è paḡona. Be taugu nam yau ḡoane ama rarau guguyana, ibewa da Mamaitua ya vineguna da noyanama sibo è voiena.

¹⁸ Yodi yau maesama inam aiyaba? Taugu yau maesama inam vutuna vari verenama yà rarau guguyena, be nam tokare mane yà paḡo.

¹⁹ Vutuna aubainama taugu nam aitaui mawai badegu. Be yaḡoro taugu banaga matabudi adi

taunoyama da toitoi sibo è verauḡedina Keriso ḡarone. ²⁰ Jius banegidima ḡarodie taugu è voiegu da maika Jius banegiguma. Be aitaḡa Mousis na tarawatuma tawai muriwatanena taudi ḡarodie, taugu è voiegu da kabe taugu mate Mousis na tarawatuma èwai muriwatane, avedi da taugu nam inam tarawatunama tauwai muriwatanena. Be nama yà voivoiana da taudi sibo è verauḡedina Keriso ḡarone. ²¹ Be eteni banegidima ḡarodie, taugu avedi da nam eteni banegigu, be è voia munaḡegu da taugu kabe eteni banegigu, avedi da taugu tauwai sumaḡa, be Keriso na tarawatuma tauwai muriwatanena. Inam nama yà voivoiana da taudi sibo è verauḡedina Keriso ḡarone.

²² Be aitaḡ adi waisumaḡama gwaḡagwaḡanama, taudi ḡarodie taugu è voia munaḡegu da maika kabe yau waisumaḡama gwaḡagwaḡana da sibo è verauḡedina Keriso ḡarone. Banaga matabudi ḡarodie taugu è voivoia munaḡeguna maika kabe taudi da sibo toitoi è verauḡedina Keriso ḡarone. ²³ Vari verenama kana taiye taugu uma yabedima matabudi è voivoiedina, be banaga Bada Yesu tawai sumaḡena raḡanine, taugu yài nuavere kauana.

Reisis ekalesiae wainasinama

²⁴ Ko kataie da reisis nopone tauwai reisis ta manimaninina, be banaga tenaḡa e tava dokana, tauna tokare maesa e paḡona. Vutuna aubainama taumi yodi ko manini gurata da tokare maesa ko paḡona. ²⁵ Tauwai reisis matabudi taudi yaba ḡesaudima ḡarodie ta widiwidinedina be tawai prektas guratana da

tokare maesa sibo a paḡona, be inam maesinama tokare e nuayaḡotana. Be tauda dà maesama marae inam kenakena nonoḡinama. ²⁶ Vutuna aubainama taugu nam ama manimanini yabayababana, be nam amawai paipaidena. ²⁷ Ibewa, be taugu kopiguma yà riḡariḡa be yàwai badena, baninama nam ama ḡoēḡoena da taugu banaga ḡesaudima ḡarodie yà rarau guguya be tokare yà beku. Inam tokare Mamaitua yau maesama banaga ḡesaunama e utena.

10

Ko kita kaua da nam raurubu na raḡanie ko beku Israel banegidima maika

¹ Yau bana, bonideḡo dobu kavakavane aba dà dosima ḡarodie ya tubutubuḡana, nam airaḡan nuemima e koa. Mamaitua giyou ya riupore da uma banegidima yai dokedina. Be taudi egasi noponaḡa yai doka nawedina. ² Raḡanine taudi giyou ai muriwatane be egasi noponaḡa a naḡonaḡona, inam raḡanine taudi Mousis isane a babataitona. Uma babataitonama ewai maḡatarana da taudi inam Mousis na damma. ³ Be Mamaitua mara kaninama ya utedi be matabudi a kanina. ⁴ Be mate Mamaitua yekue mara upanama ya utedi be matabudi a tegona. Be uma yekunama inam Keriso, tauna vutuna mate a naḡonaḡona. ⁵ Be taudi yaḡoro Mamaitua a kawa nuamedimedina, vutuna aubainama taudi dobu kavakavane Mamaitua matabudi yai guri yaraidina.

⁶ Uma kaudima a tubuḡana, inam mataira ewai maḡatarina tauda ḡarode. Be ewai kataidana da tauda nam sibo gewagewa voiedima tēi nuanogonoḡotedi maika taudi a voivoiana nama. ⁷ Nam kokoitau ko rauduneedi maika taudi. Girugiruminama poranama e riuriuna nama, “Banaga a mia, a kanikani be a tegotegona, be a midisuḡu da kokoitau a bigabiga kwavivirona.” ⁸ Be nam t̄ai kawa badara maika taudi. Be uma kauine raḡan tenaḡa nopone banaga matabudi 23 tausand a gurina. ⁹ Nam sibo Bada raurubue tē boru taudi a voiana maika, be mota Israel banegidima toitoi ai guridina. ¹⁰ Be nam ko momodu taudi maika, be tauwai guri aneanama yai guridina. ¹¹ Uma kaudima Israel banegidima ḡarodie a tubuḡana a girumidina, tauda nuadama aniborunama aubainama, da tauda nam uma kaudima yodi raḡan damodie sibo tē voiedi.

¹² Vutuna aubainama taumi deḡo da ko noḡonoḡotina ami waisumaḡe ko vava taradidina, naumeki da ko kita kua da nam ko beku. ¹³ Raurubu matabudi ko banabanavidina inam raurubu ḡoma. Inam raurubudima banaga ḡesaudima mate ta banabanavidina. Tokare agunai raurubu ḡesaudima ko banavidina. Be nam ko naira, baninama Mamaitua patupatutunama e kitakita watanimina da ami rewapanama na ruvae raurubu ko banavidina. Be mate raurubu raḡanine tauna keda ei kataimi da raurubu ko vaisubana, be nam sibo raurubue koya beku.

Kokoitau adi soima be Bada na soima

¹⁴ Vutuna aubainama yau bana, kokoitau ko gose poredi be nam airaḡan ko rauduneedi.
¹⁵ Taumi noḡota banegimima, aubainama yau giuma aba yà giuemina mayanama ko paḡo.
¹⁶ Keyaka ko noḡoti. Uma keyekinama Yesu na soie tè tegotegoe be Mamaitua tèwai kaiwena. Be raḡanine keyaka tè rarau tegoena, tauda Keriso kosinine tèi rawateḡeidana. Be buredi tè givana. Be raḡanine tè kanikanina tauda Keriso tubuḡine tèi rawateḡeidana. ¹⁷ Avedi da tauda toitoi, be buredi tenaḡa tà kanikanina, vutuna aubainama tauda matabuda tubuḡa tenaḡa. ¹⁸ Tauda Israel adi kauama tà noḡoti. Taudi musara olta debane a gabudi be a kanikanidina, inam raḡanine taudi inam oltanama mamaituanama mate awai rawateḡeidina.

¹⁹ Taugu nam ama riuriuna da kokoitau bo adi puyoma inam yaba dosina. ²⁰ Ibewa, be ko noḡoti da aiyaba eteni banegidima ta rarau puyoedina, inam vutuna taudi penama ḡarodie ta puyopuyona, be nam Mamaitua ḡarone. Be taugu nam ama ḡoeḡoena da taumi penama mate koi rawateḡeimi. ²¹ Nam Mamaitua na keyake be penama adi keyake ko rautego tenaḡana. Be mate nam Mamaitua na kani be Seitan na kanima taumi ko kani tenaḡedi. Avedi! Uma kaudima Mamaitua nam ima ḡoeḡoedina. ²² Tauda Bada tà rarau rubuna da ḡarode sibo ya medi, bo? Tauda dà rewapanama tauna na rewapanama e saḡa pore, bo?

Nam taudaḡa sagudama tà noḡoti, be dà banagama mate sagudima tà noḡotina

²³ Yaba matabudi teneteneḡinama da tà voiedina, be inam yabedima nam matabudi tokare ta saguda. Be mate yaba matabudi teneteneḡinama da tà voiedina, be inam yabedima nam matabudi tokare ta voieda be dà waisumaḡe tai rewapana. ²⁴ Nam taudaḡa sagu munaḡedama tà noḡoti, avedi. Be dà banagama mate sagudima tà noḡotidina.

²⁵ Musara anikune nopone ta gimagimaredina inam ko kanidina, be nam koi taravira be ko riuna, “Uma kokoitau muserina, bo ibewa?”.

²⁶ Baninama girugiruminama porane umanama ya riuna, “Dobu be nopone yaba matabuna inam Bada ḡaronama.”

²⁷ Deḡoda nam waisumaḡa baneginama kani aubainama e kokonem, be aba kaninama e uteutemna, inam naumeki da kwa kani yababedina be nam kwai taraviravira. ²⁸ Be deḡoda inam baneginama sibo umanama i riuemna, “Uma muserinama inam kokoitau museridima.” Naumeki da tam uma baneginama ya riuriuemna tauna kana taiye tam musara nam kwa kanidi. ²⁹ Nam i verena da tauna e noḡonoḡotina da tam kabe gewagewa ku voivoie.

Be yodi aba aubainama banaga ḡesaunama na noḡotama sibo yai badem? ³⁰ Be tam yodi agunai umanama kwawai noḡotana, “Deḡoda taugu Maimaitua yài kaiwe be yà kanikanina, naumeki da aba aubainama banaga ḡesaunama na noḡotama sibo èi bade, be nam sibo è kani?” ³¹ Naumeki da am noḡotama, baninama yodi yà utemna. Inam baninama yaba matabudi tam kwa voivoiedina, kwa kanikani bo kwa tegotegona, inam

Mamaitua isanama anikaisugunama aubainama. ³² Vutuna aubainama tam nam turamma kwa voie da na noḡote e beku, avedi da tauna Jiu, eteni bo Kuristen baneginama. ³³ Taugu mate nama yà voivoiena. Yà rarau rubu gurata da banaga matabudi yàwai nuaveredina. Taugu nam tauguḡa ama sagusagu munaḡeguna, be banaga ḡesaudima mate yà sagusagudina da banaga toitoi tokare Bada Yesu ei yawasanidina.

11

¹ Taugu aba Keriso ya voivoiena yàwai muriwatanena, vutuna aubainama taumi sibo taugu yà voivoiana, nama sibo koyai muriwataneguna.

*Tautauḡoma be waiwaivi adi vaivaima taparoro nopone**

² Taugu isemima yà kaikai suḡuna, baninama taumi raḡan matabuna ko noḡonoḡotigu, be yaba matabuna èwai katakataimina taumi kowai muriwatanedina aubainama. ³ Be yodi yaba tenaḡa yà riuemina: Waivi debanama inam tauḡoma, be tauḡoma debanama inam Keriso, be Keriso debanama inam Mamaitua.

⁴ Vutuna aubainama deḡoda tauḡoma ma debasumana e moimoiragi bo Mamaitua riunama e giugiuena, tauna Keriso ewai diboḡina. ⁵ Be waivi deḡoda nam ma debasumana be e moimoiragi bo Mamaitua riunama e giuguiena, tauna na tauḡomama ewai diboḡina, baninama tauna e voivoiana maika kabe tauḡoma. Tauna e

* **11:1:** Debasuma inam Gurik banegidima adi vaivaima.

voivoiana kabe waiwaivi badabadaridima debe-
dima makumaku poredima maika. ⁶ Vutuna
aubainama deḡoda waivi nam debanama e suma,
naumeki da tauna sibo deba vuvuḡinama a
maku pore be tauna sibo ya tunimayaḡana. Be
deḡoda waivi debanama makuporenama e tu-
nimayaḡena, naumeki da tauna sibo debanama
ya sumana. ⁷ Be tauḡoma tauna nam sibo de-
banama ya suma, baninama tauna kitanama
maika Mamaitua. Be tauḡoma tauna Mamaitua
na waibadama ewai maḡatarina. Be waivi
tauna tauḡoma na waibadama ewai maḡatarina.
⁸ Baninama tauḡomae da Mamaitua waivi yai
tubuḡina, be Mamaitua nam waivie tauḡoma i
tubuḡina. ⁹ Be tauḡoma nam waivi sagunama
aubainama i tubuḡana, ibewa. Be waivi tauna
tauḡoma sagunama aubainama ya tubuḡana.
¹⁰ Vutuna aubainama waivi debanama sibo ya
sumana. Inam na matairama da tauna na
tauḡomama na waibadae e vivivivirena. Uma
kauinama anea ta kitakita watanena.

¹¹ Be Keriso matane waivi be tauḡoma taudi
matabudi tenegidima, be taudi sibo ai kawa sagu
vivirana, ¹² baninama avedi da pakane tauḡomae
da waivi ya tubuḡana, be yodi waivie da tau-
tauḡoma ta tubutubuḡana. Be taudi matabudi
Mamaitua yai tubuḡidina.

¹³ Taumiḡa mayemima ko paḡo munaḡena,
waivi debanama nam i suma be e moimoiragina,
inam ya vere bo ibewa? ¹⁴ Ami vaivaima ko
noḡoti. Deḡoda tauḡoma deba vuvuḡinama e dau
kauana, inam nam i verena, be kitanama yai
tunimamayayaḡana. ¹⁵ Be deḡoda waivi deba

vuvuḡinama e dau kauana, inam ya vere kauana, baninama deba vuvuḡinama inam maika na debasumama. ¹⁶ Be deḡoda aitaŭ uma kauinama aubainama e riuriu viravirana ḡarogue, naumeki da taugu yà riuriuna da tauma be ekalesia ḡesaudima mate ama vaivaima inam nama, be nam aba vaivai ḡesaunama ḡaromaie ima kenakenana.

Turiya na kauama

¹⁷ Be yodi kua ḡesaunama ḡaromie yà giuena. Mamaitua matane taumi gewagewa ko voivoiena, raḡanine taumi taparoroe kowai rawateḡeimina. ¹⁸ Baninama taugu è vaiena da taparoroe koi rawateḡeimina raḡanine, ko daridariḡa munaḡemina. Be taugu yà noḡonoḡotina da inam riukaua. ¹⁹ Naumeki da uma dariḡinama ei maḡatara da aitaḡa didimana banegidima tà kitedina.

²⁰⁻²¹ Taumi turiya aubainama kowai rawateḡeimina raḡanine, taumi kani kowai paparanena, be ami banagama nam koma raberabedina. Vutuna aubainama ḡesaumima ko kanikani gurata be ko tegotego buana, be ḡesaumima ma kanigurimi ko naḡonaḡona. Inam nam nama turiya na kua! ²² Uma kauinama nemanama? Taugu isemima yà kaisuḡu, bo? Ibewa ḡoma! Taumi sibo ami vadae inam nama kaninama koya kanikani be koya tegotegona. Taumi sibo Mamaitua na damma koya viviviviredina, be ami banagama wainuatoitoidima kowai tunimayaḡidina, inam nam i verena.

²³ Taugu turiya na kauama Bada yawai kataiguna, vutuna taumi èi kataimina. Inam umanama: Raḡanine Judas Bada Yesu ya boruboru dobigena, inam kupinama teneḡine Bada buredi ya paḡo, ²⁴ Mamaitua yai kaiwe da ya giva be ya riuna, “Uma inam taugu tubuḡiguma taumi aubaimima. Raḡanine uma ko kanikanina, taugu aninoḡotiguma aubainama. ²⁵ Be kani murine tauna keyaka ya paḡo be ya riuna, “Uma inam Mamaitua na waianinama vaunama, kosiniguma e rauḡinina aubainama. Raḡanine ko tegotegona taugu aninoḡotiguma aubainama. ²⁶ Be raḡanine taumi uma buredinama ko kanikani be uma keyekinama ko tegotegona, taumi Bada na gurima ko rauguguyena naumeki da tauna na kaba yovo munaḡama raḡanine.

²⁷ Vutuna aubainama aita da uma buredinama kwa kanikani yababe be uma keyekinama kwa tegotego yababena, inam Bada na gurima be kosininama ya darorona tam mate wavunama kwa kiroḡina. ²⁸ Vutuna aubainama taumi mayemima ko paḡo munaḡena, muriḡa da buredi ko kani be keyake ko tegona. ²⁹ Baninama deḡoda taumi Bada tubuḡinama ko kanikani be kosininama ko tegotego be nam koma noḡonoḡota kauena da inam Bada tubuḡinama be kosininama, naumeki da taumiḡa ko kovokovoḡa munaḡemina. ³⁰ Vutuna aubainama nopomie banaga toitoi ta sidasida, tubuḡidima ta vovo gwaḡagwaḡa, be ḡesaudima ta gurigurina. Turiya inam nam maika waikanikani ḡoma.

³¹ Be deḡoda tauda tà kita wairuva munaḡeda be tà turiyana, tauda tokare nam kovoḡa tà

banavi. ³² Be deḡoda Bada e kovoḡidana, inam waikatakatai e uteutedana da tokare tauda nam gienae tà naḡo dobu banegidima mate. ³³ Vutuna aubainama yau bana, taumi turiya aubainama kowai rawateḡeimina raḡanine, ami banagama ko rabedi be nam taumi kani koi paparane. ³⁴ Be aitaḡa da kani e karatimina, taumi ami vadae sibo koya kani nonoḡana, muriḡa da sibo koyai rawateḡeimina. Inam tokare Bada nam e kovoḡimi.

Taugu yà tavana ḡaromie raḡanine, yaba ḡesaudima mate yà kawa didimanidina.

12

Arua Babau na puyoma

¹ Be yodi yau bana, puyo Arua Babaue na kauama yà riuemina, inam kauinama sibo koya kataiena aubainama. ² Ko noḡoti da taumi nam kowai sumaḡana raḡanine, taumi kokoitau awai bademina, be uma kokoitaudima taudi nam giugiudi be taudi awai keda doka waigewemina. ³ Be yodi deḡoda banaga ko banabanavidina aitaḡa Mamaitua na kauama ta giugiuena, taumi nema ko katai bake da uma banegidima ta riuriu kua bo ta kaikaiyovu? Naumeki da umanama tokare ko kataiena: Deḡoda ai banaga Arue e giugiuna, tauna tokare nam aba gewagewanama Yesu ḡarone e giue. Be teneginama nama aitaḡa da Arua Babau ḡarone, tauna tokare e riuna, “Yesu tauna Bada.”

⁴ Arua Babau tenaḡa, be puyo tabu be tabu banaga e uteutedana. ⁵ Be noya inam tabu be tabu, be Bada tenaḡa aubainama tà noyanoyana.

⁶ Be Mamaitua tenaḡa, be noya tabu be tabu banaga nopode e voivoiedina. ⁷ Uma kaudima Arua tauwai sumaḡa e uteutedana da ekalesia anisagudima aubainama.

⁸ Arua tauwai sumaḡa tenatenagaḡa uma puyodima e uteutedina:

Waria nuauyauya taugiuedima,
waria katai taugiuedima,

⁹ waria tauwai sumaḡa,
waria Tauwai yawasana,

¹⁰ waria mataira tauvoiedima,
waria tauwai peroveta,
waria arua tabu be tabu adi yawasanama
taukataiedima,

waria bona tabu be tabu taugiuedima,
waria bona tabudima tauvitaredima.

¹¹ Arua Babau tauna tenaḡa, be uma kaudima matabudi na ḡoane nama tauwai sumaḡa tenatenagaḡa e uteutedina.

Tubuḡa tenaḡa be ragaraganama toitoi

¹² Tubuḡa tenaḡa be ragaraganama toitoi. Be avedi da ragaraganama toitoi, tubuḡa yaḡoro inam tenaḡa. Be kauinama teneḡinama nama Keriso ḡarone, ¹³ baninama Arua Babau tenaḡa. Be inam Arua babaune tauda matabuda tè babataitona da tauda yodi tubuḡa tenaḡa, avedi da noḡone tauda Jiu, bo Gurik banegidama, bo taunoya yababa bo deḡo da nam taunoya. Matabuda Arua teneḡinama tè paḡona.

¹⁴ Tauda tè kataie da tubuḡa nam raganama tenaḡa, ibewa da ragaraganama toitoi. ¹⁵ Deḡoda yodi sibo kaḡa ya riuna, “Taugu nam nima, vutuna aubainama taugu nam tubuḡa ḡarona.” Be

inam nam nama. Kaḡa yaḡoro tubuḡa ḡaronama. ¹⁶ Be deḡoda yodi sibo bea ya riuna, “Taugu nam mata, vutuna aubainama taugu nam tubuḡa ḡarona.” Be inam nam nama. Bea yaḡoro tubuḡa ḡaronama. ¹⁷ Be yodi ko noḡoti, deḡoda tubuḡa matabuna i rawamatana, nema tokare kuyai beavaia bako? Be deḡoda tubuḡa matabuna i rawabeana, nema tokare pana bo ḡabu kuya vaia bakedi?

¹⁸ Be Mamaitua tubuḡa ya voiena be na ḡoane nama rageragedima tabu be tabu ya biridina. ¹⁹ Deḡoda rageragedima matabudi sibo raga tenaḡa, tubuḡa tokare deḡo? ²⁰ Vutuna aubainama raga toitoi, be inam yaḡoro tubuḡa tenaḡa. ²¹ Mata nam tenetenegina da nima sibo ya riuna, “Taugu è tuaḡaiemna.” Be deba nam tenetenegina da kaḡa sibo ya riuna, “Taugu è tuaḡaiemna.”

²² Ibewa, be tubuḡa raganama anikitanama maika kabe nam aiyaba, ibewa da adi noyama yaḡoro ta kenakenana. ²³ Be deḡo ragedima tà noḡonoḡoti da nam aniviviviredi, taudi tà vivira kauedina. Be deḡo ragedima waituni-mayamayaḡidima, tàwai gara kauedina, ²⁴ be deḡo ragedima nam waitunimayamayaḡidi, tauda nam tamawai gara kauedina. Be tenegina nama Mamaitua tubuḡa rageragedima yai rawateḡeidi da taudi tubuḡa tenaḡa, be raga ḡesaudima kamai ragaraga ya voiedi da banaga ta viviviviredina. ²⁵ Mamaitua nama ya voiena, baninama nam sibo tubuḡa ya daberara be raga matabuna sibo turanama turanama mate ai rabaraba vivirana.

²⁶ Vutuna aubainama deḡoda raga tenaḡa ei nuatoitoina, naumeki da raga ḡesaudima mate tai nuatoitoina saguna. Be deḡoda raga tenaḡa isanama banaga ta kaisuḡuna, naumeki da raga ḡesaudima mate tai nuaverena.

²⁷ Be yodi yà riuemi da taumi matabumi inam Keriso tubuḡinama, be taumi tenatenagaḡa inam raganama. ²⁸ Be ekalesia nopone Mamaitua noya tabu be tabu tauwai sumaḡa ya utedina:

Noḡone apasol noyanama,
 murine waiperoveta noyanama,
 murine tauwai katakatai noyanama,
 da mataira tauvoiedima,
 da Tauwai yawasana,
 da tauwai sagu,
 da waibada noyanama,
 da bona tabu be tabu taugiuedima.

²⁹ Be yodi banaga matabudi inam apasol, bo? Bo matabudi tauwai peroveta? Bo matabudi tauwai katakatai? Bo matabudi mataira ta voivoiedi? ³⁰ Bo matabudi Tauwai yawasana? Bo matabudi bona tabu be tabu taugiuedi? Bo matabudi bona tabudima tauvitaredi? Ibewa! ³¹ Ko raurubu gurata da puyo dosidima ko ragaudina.

Be yodi keda vere vavasaḡinama yài kataimina da nema sibo inam puyodima koya noya bakedina.

13

Wainuapaḡo

¹ Deḡoda taugu banaga bo anea adi bonae sibo è giugiuna, be deḡoda taugu wainuapaḡo nam ḡarogue, taugu inam maika toutou

yababa bo maika boiḡatu yà gugugugura yabayababana. ² Bo deḡoda taugu waiperoveta puyonama ḡarogue be Mamaitua na kauama moimoisiridima matabudi sibo è kataiedina, be deḡoda katai ḡesaudima mate sibo è kataiena, be deḡoda yau waisumaḡama dosi vavasaginama da taugu sibo oya è riue be ya tauriana, be deḡoda taugu wainuapaḡo nam ḡarogue, naumeki da taugu inam nam aiyaba be Mamaitua ya kita tuaḡaieguna. ³ Bo deḡoda yau purapurama matabuna banaga waikaruwaḡewaḡedima yà utedina, bo deḡoda vari verenama kana taiye tubuḡiguma sibo a gabu goruna, be deḡoda taugu wainuapaḡo nam ḡarogue, inam tokare nam yau maesa.

⁴⁻⁶ Wainuapaḡo baneginama tauna banaga ḡarodie ewai nuabagibagi be e raraukivi verena.

Tauna nam ima unuunura.

Tauna nam ima seḡaseḡara.

Tauna nam ima rarau guyaguyau.

Tauna nam kivinama gewagewana.

Tauna nam taunaḡa ima noḡonoḡota munaḡe.

Tauna nam meditupo banegina.

Tauna nam gewagewa nuapikanama nopone ima noḡonoḡotina.

Tauna nam gewagewa kaudima ima ḡoeḡoedina, be tauna riukaua e ḡoeḡoe kauena.

⁷ Tauna raḡan matabuna ḡarone piri-piri ewai dami poredina.

Be raḡan matabuna na banagama ewai sumaḡedina, be e noḡonoḡoti da tokare yaba matabuna naumeki.

Be raḡan matabuna piripiri nopodie tauna e kaikai guratena.

⁸ Baninama wainuapaḡo tauna kenakena nonoḡinama. Be waiperoveta tokare e kovina, be bona tabu be tabu giuenama tokare e kovina, be waikatakatai giunama tokare e kovina.

⁹ Baninama yodi tauda aba tè kataiena inam ḡaubo ḡominama, be aba tawai perovetena inam ḡaubo ḡominama. ¹⁰ Be tokare Bada na kaba verauma raḡanine, aba ḡaubo ḡominama tè kataie be tawai perovetana, tokare e kovina.

¹¹ Raḡanine taugu ḡaubogue taugu yau giuma inam gomana maika. Be yau noḡotama gomana maika, be taugu yaba matabuna è kitakita wairuvedina gomana na noḡote. Be taugu è moramorabana raḡanine, taugu seda adi kauama è gose poredina. ¹² Be teneḡinama nama yodi tauda Mamaitua na kauama, nam tama kitakita kauena maika garasi gapugapunama nama. Be tokare taugu Bada noḡonama mataḡomigue yà kitana. Yodi ḡaubo ḡominama è kataiena be tokare yaba matabudi yà katai kauedina, maika yodi Mamaitua nopoguma ya katai kauena nama.

¹³ Be raḡan ḡaubonaḡa yodi uma yabedima rabuiteḡa ta kenakenana: Waisumaḡa, noḡota bagibaginama be wainuapaḡo. Be nopodie wainuapaḡo inam ya saḡa guratana.

14

Waiperoveta be bona tabu be tabu puyonama

¹ Vutuna aubainama wainuapaḡo sibo koya wane guratena, yodibe Arua Babau puyonama

ko wanena. Be ko raurubu da waiperoveta puyonama ko paḡona. ² Baninama taumi aitauga bona tabu tabu ko giugiuna, taumi nam banaga ḡarodie koma giugiuna be Mamaitua ḡarone, baninama aba ko giugiuna banaga nam ti kataiena. Be taumi Arue giu moimoisiridima ko giugiuna. ³ Be deḡoda banaga aitauga tawai perovetana, taudi inam banaga ḡarodie ta giugiuna, da arue sibo ai rewapana, a duḡudi be a riu wainu-asubesubedina. ⁴ Aitauga bona tabu be tabu ta giugiuna, taudiḡa ta sagusagu munaḡedina, be aitauga tawai perovetana, taudi ekalesia ta sagusagudina.

⁵ Bona tabu be tabu giuedima inam matabuna naumeki, be taugu ya ḡoeḡoe guratena da taumi matabumi sibo koyai perovetana. Tauwai peroveta tauna banaga dosinama, nam maika bona tabu tabu taugiuenama nama. Be deḡoda bona tauvitarena mate, inam naumeki, baninama ekalesia tokare sagu ta banavina.

⁶ Naumeki yau bana, deḡoda ḡaromie ya verau be bona tabu ya giuemina, taumi tokare nam sagu ko banavi. Ibewa da taugu waimaḡatara giuna, bo Mamaitua na giuma, bo waiperoveta, bo waikatakatai giunama, nama sibo e riuemina, tokare sagu koya banavina. ⁷ Turai bo gita ko noḡotidi, taudi nam banaga maika tima yavuyavutuna, be yaḡoro ta gugugugurana. Be deḡoda banaga turai bo gita digirienama nam i katai kauena, tokare nema bonanama ḡaroronama kwa vaia bake? Be deḡoda waidigirienama e kataie be e paḡo vitavitaredina, tokare bonedima ḡaroronama kwa vaiena. ⁸ Be

mate bogigi deḡoda nam ta suve yaḡe, tokare nema banaga ta rawateḡei bako? ⁹ Be teneḡinama nama ḡaromie. Deḡoda ami giuma matabudi neḡo, tokare banaga nema ta katai bake da taumi aba ko giugiu? Taumi inam ko giugiu yababana.

¹⁰ Be yaḡoro è kataiena da dobu matabuna nopone bona matabudi banidima mate. ¹¹ Vutuna aubainama deḡoda banaga e giugiu be taugu na giuma baninama nam ya kataie, naumeki da taugu wari dobu banagiguma, be tauna wari dobu banaginama. ¹² Be teneḡinama nama taumi ḡaromie. Deḡoda puyo Arue ko ḡoedina, naumeki ko kita da inam puyodima ekalesia sibo ya sagudina.

¹³ Naumeki da banaga aitau bona tabu e giugiuena, tauna Mamaitua sibo yai baḡa da rewapana ya ute, da uma giudima ya vitaredi be ya kawa negenedina. ¹⁴ Taumi uma kauinama ko noḡoti: Deḡoda taugu bona tabune è moiragina, inam taugu yau aruama e moimoiragina, be taugu nam aba ama noḡonoḡotina, ibewa.

¹⁵ Naumeki da yodi aba ya voie? Taugu arue ya moimoiragi be yau noḡote mate ya moimoiragina. Taugu arue ya saresare be yau noḡote mate ya saresarena. ¹⁶ Be deḡoda tam Mamaitua isanama arue kwa kaikai suḡuna, tokare banaga ḡesaunama “Inam riukaua” nema e vato bake? Baninama tam aba kwa giugiuena tauna nam i kataiena.

¹⁷ Tam agunai moiragi verene kwa moimoiragina Mamaitua ḡarone, be you, uma moiraginama banaga ḡesaudima nam ima sagusagudina.

18 Taugu Mamaitua yà kaiwe da taugu bona tabudima toitoi yà giuguedina, nam maika taumi. 19 Be taparoro nopone è noḡoti da ya vere kauana da taugu giu raubisaḡa negenedima yà vatodi da banaga ta kataiedina, be nam giu toitoi da banaga tokare nam ta kataiedi.

20 Yau bana uma kaudie nam seda maika kowai noḡota, ibewa da banaga batuturidima adi noḡote koi noḡotana. Be gewagewa noḡotidima ta tavatavana raḡandie, naumeki da taumi seda wawaidima maika sibo koya miana.

21 Girugiruminama porane Bada umanama ya riuna,

“Tokare taugu wari dobu banegidima yà riuporedina Israel banegidima ḡarodie.

Be uma banegidima wari bonae ta giuna Israel banegidima ḡarodie,
taudi yaḡoro tokare nam tai beavaiegu.”

22 Vutuna aubainama yodi tà kita da bona ḡesaudie giugiunama, inam mataira eteni banegidima aubaidima, be nam banaga e sagudi da tai sumaḡa. Be waiperoveta giunama inam vutuna banaga e sagudi da adi waisumaḡama ei rewapanana. 23 Deḡoda taumi taparoroe ami wairawateḡeima raḡanine, be matabumi bona tabudie tabudie ko giugiu be eteni baneginama i saḡa nopomie be i vaiemina, tauna agunai tokare ya riuwai buebuemina. 24 Be deḡoda matabumi Mamaitua varinama ko giugie be eteni baneginama nopomie i saḡa be i vaiena, dabudine ami giuma tokare noponama ya tiremi be ya kataie munaḡe da tauna gewagewa baneginama. 25 Be na noḡotama semosemodima

matabudi ta maḡatara be tauna tuapikane e raupari be Mamaitua isanama e kaisuḡusuḡu be e riuna, “Riukaua da Mamaitua nopomie e miamiana.”

Taparoroe yaba matabudi na didimanae sibo a voiedina

²⁶ Vutuna aubainama yau bana, uma yabedima yà giugiuedina, matabudi tà rawatupetupedina. Be ami wairawateḡeima raḡanine banaga ḡesaudima tausaresare, be ḡesaudima tauwai katakatai bo Mamaitua aba ewai kataidina taugiuedima, be ḡesaudima bona tabu be tabu taugiuedima, be ḡesaudima bona tabudima tauwai toropetaenama. Be yaba matabudi ko voivoiedina inam ekalesia anisagunama aubainama. ²⁷ Deḡoda banaga bona tabu be tabu taugiuedima, naumeki da banaga rabui bo rabuiteḡa, be nam ḡesaudima mate. Dabudine waria sibo ya giu ya kovi da waria. Be nam matabudi ta giugiu tenaḡa. Be waria sibo adi giuma yai toropeta da banaga sibo a kataiena. ²⁸ Be taparoro nopone deḡoda toropeta ibewa, naumeki da matabudi sibo nam a giu. Be aitau e ḡoena, naumeki da taunaḡa nuane Mamaitua mate sibo ai giuna.

²⁹ Be tauwai peroveta rabui bo rabuiteḡa sibo a giuna, be banaga ḡesaudima taudi adi giuma sibo a kita wairuva yaḡedi da adi giuma inam naumeki bo ibewa. ³⁰ Be deḡoda aitau baneginama miemieninama Mamaitua noḡota e utena, inam naumeki da tauna e giuna, be turanama giugiuinama sibo yai nuatuḡuna. ³¹ Inam kauine tauwai peroveta matabudi tokare ta giuna, wari

peroveta e giu e kovi be wari peroveta e giugiuna. Inam nama banaga matabudi tai katakataidi be ta sagudina. ³² Be uma kauinama ko noḡoti: Deḡoda banaga aita Mamaitua noḡota ya utena, naumeki da tauna rewapana ḡarone e kenakenana da ei nuabagibagi be ei rabana, naumeki da na giu raḡaninama e tavana, yodibe e giuna. ³³ Inam baninama Mamaitua tauna suba baneginama, be tauna nam ima ḡoēḡoena da yaba tà voia yabayabedi, avedi.

Ekalesia matabudi adi vaivaima inam ³⁴ raḡanine adi waitaparoroma nopone waiwaiwi nam sibo a giugiu yabayababa, be waivi na tauḡomama na waibadama dibune sibo ya miana maika tarawatu e riuriuna nama. ³⁵ Deḡoda taudi aba waitaraviranama ḡarodie e kenana, naumeki da taudi sibo a naḡo vadae be adi tautauḡomama sibo ai taraviredina. Baninama inam yai tunimayamayaḡana da waiwaiwi adi wainua noḡonoḡotama ta giuedina taparoro nopone.

³⁶ Naumeki da uma giudima ko katai kauedina, baninama Mamaitua na giuma nam taumi ḡaromie i tubuḡana, be nam taumi koma waibadena, be na giuma nam taumiḡa aubaimi. ³⁷ Deḡoda taumi aitaḡa ko noḡonoḡotina da taumi Mamaitua na perovetama bo puyo Arue koya paḡona, naumeki da taumi taugu aba ḡaromie è girugirumina sibo koya katai kauena da inam Mamaitua na riuvasasaḡama. ³⁸ Be deḡoda aita uma giudima e riuwai kaikaiyovuedina, naumeki da tauna mate ko riuwai kaikaiyovuna.

³⁹ Vutuna aubainama yau bana, Bada koi baḡa

da ami taparoroe taumi sibo Bada na giuma koyai perovetaena. Be nam bona tabu be tabu giuena ko riutuatuagaie, ⁴⁰ be yaba matabudi adi didimanae sibo koya voia yağedina.

15

Keriso na midisuğu munağama

¹ Yau bana, pakane vari verenama è rarau guguyena, taumi yodi koyai aninena be debane ko midimidina, vutuna yodi yà riuwai noğotimina. ² Değoda uma varinama ko kaiguratena, taumi yawasana kenakena nonoğinama ko banavi, değoda ibewa, naumeki da ami waisumağama inam kavakavanama.

³ Taugu aba da Mamaitua ġarone è pağopağona inam kua dosinama, vutuna taumi è utemina. Be inam varinama inam umanama: Yesu Keriso dâ gewagewama aubainama ya gurina, maika girugiruminama poranama e riuriuna nama, ⁴ da taudi a dobo be rağan aniwai rabuiteğane Mamaitua ya kawa midisuğu munağena, maika girugiruminama poranama e riuriuna nama. ⁵ Be murine Bada Yesu Pita ġarone ya mağatarana, da apasol 12 ġarodie mate tauna ya mağatarana. ⁶ Be murine tauna rağan tenağa tauwai sumağa 500 be ġesaudima mate ġarodie ya mağatarana. Be banegidima ġesaudima yağoro ta miamiana, be ġesaudima a kovina. ⁷ Be muriğa tauna Jeims ġarone ya mağatarana, da murine apasol matabudi ġarodie ya mağatarana. ⁸ Be matabudi muridie, avedi da taugu muriğa ġoma Arue è tubuğana, be yağoro Bada Yesu taugu

g̃arogue ya maḡatarana, ⁹ baninama taugu apasol nopodie è yovo guratana aubainama, nam apasol ḡesaudima maika. Be taugu nam veregu da sibo ai isaguna apasol, baninama taugu boni Mamaitua na damma è raraukivi gewegewedina aubainama.

¹⁰ Be Mamaitua na raukiviveree taugu yodi apasol. Be na raukiviverema nam i ute yababeguna, ibewa da taugu è noya guratana, nam apasol ḡesaudima maika. Be uma noyanama nam tauguḡa yau rewapanae e voivoiedina, ibewa da Mamaitua na raukiviveree. ¹¹ Be avedi deḡoda apasol ḡesaudima ta noyanoya gurata bo taugu yà noyanoya guratana, be matabumai inam vari tenēinama ka rarau guguyena, inam vutuna taumi kowai sumaḡena.

Tauda dà kaba midisuḡuma

¹² Tauma Keriso gurie be ya midisuḡu munaḡana varinama kè rarau guguyena, be taumi uma varinama koyai sumaḡena. Be yodi ḡesaumima nemanama da ko riuriuna da banaga guriguridima tokare nam ta midisuḡu munaḡa?

¹³ Deḡoda inam riunama riukaua, naumeki da Keriso mate tokare nam ya midisuḡu munaḡa.

¹⁴ Be deḡoda Keriso nam i midisuḡu munaḡa, naumeki da tauma ama rauguguyama be ami waisumaḡama inam nam banibiribiridi. ¹⁵ Be deḡoda inam nama, tauma tokare Mamaitua na matamatama kaikaiyovumaima. Baninama tauma noḡone kè riuemina da Mamaitua tauna Keriso gurie be ya kawa midisuḡu munaḡena.

Be deḡoda banaga guriguridima tokare nam

ta midisuḡu munaḡa, naumeki da vari kè rarau guguyena inam kaiyovu. ¹⁶ Baninama deḡoda banaga guriguridima tokare nam ta midisuḡu munaḡa, naumeki da Keriso mate tokare nam ya midisuḡu munaḡa. ¹⁷ Be deḡoda Keriso nam i midisuḡu munaḡa, naumeki da ami waisumaḡama inam kavakavanama, be taumi yodi yaḡoro sibo gewagewae koya miamiana. ¹⁸ Be mate taudi aitaḡa Keriso tauwai sumaḡenama banegidima a gurigurina, taudi tokare nam yawasana ta banavina. ¹⁹ Deḡoda tauda dobuḡa na yawasanama aubainama Kerisoe t̄ai sumaḡana, o kapore wainuatoitoidama, tunidaḡa t̄a kwapukwapu yababena.

²⁰ Be Mamaitua riukaua da Keriso gurie be ya kawa midisuḡu munaḡena. Tauna banaga guriguridima nopodie be Mamaitua ya kawa midisuḡu dokena. ²¹ Banaga tenaḡa kana taiye guri ya tubuḡana, tauna vutuna Adam. Be kauinama teneḡinama nama banaga tenaḡa kana taiye midisuḡu munaḡa ya tubuḡana, tauna vutuna Keriso. ²² Vutuna aubainama Adam kana taiye matabuda t̄a gurigurina. Be Keriso kana taiye matabuda t̄a yawasanana. ²³ Be tauda d̄a raḡanima boruborune nama t̄a midisuḡu munaḡana. Noḡone Keriso ya midisuḡu dokana, be murine na kaba verau munaḡama raḡanine, Keriso na banagama ta midisuḡu munaḡana, ²⁴ yodibe raḡan damonama e tavana. Inam raḡanine Seitan be banaga adi rewapana be adi waibadama matabudi Keriso e kawa gewegewedina. Be murine tauna na

waiguyauma Tamanama e utena. ²⁵ Be Yesu Keriso ei badana, naumeki da Mamaitua Keriso na ḡaviama Yesu kaḡanama dibune e biridina. ²⁶ Be na ḡaviama damonama inam guri vutuna e kawa gewagewana. ²⁷ “Mamaitua yaba matabudi Keriso kaḡanama dibune ya biridina.” Be tà katai kaue da yaba matabudi Keriso kaḡanama dibune ya biridina, be nam tauname mate. ²⁸ Raḡanine Mamaitua yaba matabudi Keriso kaḡanama dibune e biribiridina, murine Keriso tauna mate Tamanama na waibadama dibune e miana. Yodibe Mamaitua tauna vutuna yaba matabudi ei badedina.

²⁹ Be deḡoda banaga guriguridima nam ta midisuḡu munaḡa, naumeki da taudi aitaḡa adi banagama guriguridima aubaidima a babababataitona, tokare nema ta voia bako? Bo aba aubainama taudi adi banagama guriguridima aubaidima a babataito? ³⁰ Be tauma nemanama? Banaga toitoi uma noyanama ka voivoiena debane ta ḡasiḡasiemaina, be raḡan matabuna ta ḡoēḡoena da sibo ai gurimaina. Deḡoda banaga gurie nam ta midisuḡu munaḡa, naumeki da tauma aba aubainama uma varinama sibo kè naḡo be banaga ḡarodie kè rauguguya nawe? ³¹ Yau bana, riukaua yà riuriuemina da tauma raḡan matabuna guri ka kitakita saḡena. Be tauma Bada Yesu Kerisoe ka rarau guyaguyauemina. ³² Deḡoda gurie midisuḡu munaḡa ibewa, naumeki da taugu Epeses nopone nam sibo guri è kita saḡesaḡe. Deḡoda inam nama, naumeki da “Tauda yodi tà kani, tà tego, be pomai tà gurina.”

³³ Ko kita kua da nam aitu ei kedadoka waigewemi. Deḡoda gewagewa banegidima koi turanedina, taumi mate tokare ko gewagewana.

³⁴ Noḡota viravira ko paḡo be bua giudima ko gose poredi. Be gewagewa mate ko gosedi! Taumi ḡesaumima Mamaitua nam ko kataiena, uma riunama yà riuriuemina da taumi sibo koya tunimayaḡana.

Midisuḡu munaḡa murine tubuḡa nema maika kitana?

³⁵ Yodi ḡesaumima agunai ko riuriuna, “Guri taudi nam tubuḡa ḡarodie be nema ta midisuḡu munaḡa bako?” ³⁶ Taumi buebuemi, bo? Pesi koya kumana tokare nam e gogo, ibewa da noḡone e guri dokana, muriḡa da e gogona. ³⁷ Be pesi kuya kumakumana tubuḡinama inam semoe pesi nopone e kenakenana. Be pesi kwa kumakumana raḡanine, nam pesi tubuḡinama kuma kumakumana, ibewa da pesiḡa kwa kumakumana, yaḡoda bo pesi ḡesaudima maika. ³⁸ Be Mamaitua uma pesidima tokare na ḡoane nama pesi tubuḡidima e utedina. Be nama pesi ḡesaudima mate adi tubuḡe adi tubuḡe e utedina. ³⁹ Be uma kauinama teneḡinama nama tauda ḡarode. Tubuḡa matabudi inam nam teneḡidi. Banaga tubuḡidima natabu, musara natabu, kiu natabu be iyana natabu.

⁴⁰ Be tubuḡa marae be tubuḡa dobue mate ta kenakenana. Be mara na tubuḡama kitanama tabu be dobu na tubuḡama kitanama tabu. ⁴¹ Suara

kitanama natabu, nawaravi natabu be kipora kitanama natabu. Be kipora tabu be tabu kitedima tabu be tabu.

⁴² Be inam kauinama teneġinama nama raġanine tauda gurie be tà midimidisuġu munaġa raġanine, tubuġa doġa nopone boruborunama tokare e bovana. Be tubuġa midimidisuġu muneġinama tauna tokare nam e bova, ibewa be kenakena nonoġinama. ⁴³ Tubuġa doġa nopone tà boruboruna, kitedima nam ti verena. Be tubuġa e midimidisuġu munaġana, tauna kitanama ya vere vavaġana. Tubuġa doġa nopone tà boruboruna, inam ya gwaġagwaġana, be tubuġa e midimidisuġu munaġana, tauna yai rewapana kauana. ⁴⁴ Tubuġa doġa nopone tà boruboruna, inam dobu na tubuġama, be tubuġa e midimidisuġu munaġana, inam tubuġa arue. Deġoda dobu na tubuġama e miana, naumeki da tubuġa arue mate e miamiana.

⁴⁵ Baninama girugiruminama porane umanama e riuriuna, “Banaga pakanama inam Adam, tauna dobu yawasaninama ya paġona.” Be Adam wairabuinama muriġa ya tubutubuġana, tauna vutuna yawasana arue tauwai utaenama. ⁴⁶ Arua baneginama nam i dokana, ibewa da dobu baneginama. Muriġa da arua baneginama e tavana. ⁴⁷ Pakane Adamnama tauna doġa popokaune ya tubuġana, be Adam wairabuinama tauna marae be ya yovona. ⁴⁸ Tauda matabuda dobu banegidama. Vutuna aubainama tubuġidama inam Adam tubuġinama maika. Be deġoda tauda Kerisoe mara banegidama te tubuġana, naumeki da

tauda tokare tubuḡidama Keriso tubuḡinama maika. ⁴⁹ Yodi tauda kitadama dobu baneginama maika, be tokare kitadama mara baneginama maika.

⁵⁰ Yau bana, yà riuriu kauemina da dobu na tubuḡe, tauda tokare nam tà naḡo marae be Mamaitua na waiguyauma tàì buderie. Uma tubuḡinama tokare e bovana be nam e kena nonoḡa. ⁵¹ Be yodi koi beavaie be taugu giu semosemonama yà riuemina: Tauda nam tokare matabuda tà guri, ibewa da tà tubuḡa vitarana. ⁵² Uma kauinama bogigi damodamone e riuriuna raḡanine, ei raḡantenage da e tubuḡana, mata tau- taugabanama maika. Bogigi e riuriuna raḡanine banaga guriguridima ta midisuḡu nonoḡana be nam ta bova munage. Be yawawayasanidama tauda tà tubuḡa vitarana. ⁵³ Tubuḡidama po- ranama tokare e guri be e bovana, be tubuḡa vaunama tokare nam e guri be e bova.

⁵⁴ Be tubuḡa vaunama tà paḡona raḡanine, dabudine peroveta na giuma e tubuḡana. Na giuma inam umanama:

“Vaisuba guri ya tonogina.”

⁵⁵ “Guri, am vaisubama deḡo?

Guri yodi am rewapanama deḡo?”

⁵⁶ Gewagewae guri na rewapanama e paḡopaḡona. Be tarawatue gewagewa e maḡamaḡatarana. ⁵⁷ Be Mamaitua tàì kaiwe da Yesu Kerisoe anivai suba ya utedana.

⁵⁸ Vutuna aubainama yau bana, ami waisumaḡe ko midi da bagibaginaḡa, be nam aba e kawa dagudagumi. Raḡan matabuna Bada

aubainama ko noya guratana, be ko kataie da ami noyama Bada ġarone inam nam kavakavana.

16

Mane taminama Mamaitua na damma Jerusalemma aubaidima

¹ Naumeki be yodi mane taminama Mamaitua na damma aubaidima yà riuemina: Galesia banegidima è riuedi be nema a voivoia bakona, nama taumi sibo koya voiana. ² Sande patapatanama taumi tenatenagāgā wiki nopone ami maesama ko paġopaġona na ruvae, rauġaubonaġa sibo koya boruboruna. Uma manenama koya boruboruna sibo koya vokaukaue be koya boru yaġe da ya kenana. Be taugu yà tavana raġanine nam mane yà tama. ³ Be mane kawakawa nonoġinama yà paġo be taumi banaga ko vinedi da ami manema yà utedi be yà riupore nawedina Jerusalemma, leta mate. ⁴ Be deġoda naġo ġarogue e verena, naumeki da matabumai ka naġo tenaġana. Pol na vaġaima yai ogaena.

⁵ Taugu Masedonia provinsnaġa yà verauna, be muriġa da taumi ġaromie yà dobina. ⁶ Agunai taumi ġaromie raġan bisanama yà rautapa miana. Bo deġoda bodubodu raġanine taumi mate tà mia, be murine taumi yau vaġaie ko saguguna. ⁷ Taugu nam yà tava ġaromie be yà naġo ġoma, ibewa da yà ġoġoena taumi mate tà rautapa mia guratana, deġoda Bada ei anineguna nama. ⁸ Be yodi taugu Epesesma yà miana naumeki da Pentekost raġaninama e tavana, ⁹ avedi da banaga toitoi tawai ġavieguna be yau noyama kedanama

verenama ya nuaporaḡana aubainama, taugu yaḡoro uma dabudine yà miana.

¹⁰ Deḡoda Timoti ḡaromie e tavana, naumeki da ko rabe kauena, tauna nam ma nuaboyana ḡaromie sibo ya mia, baninama tauna Bada na noyama e voivoiena maika taugu. ¹¹ Be nam aitu e riutuatuḡaie, be ma nuasubana ko riupore verauḡe da ḡarogue e tavana. Taugu Timoti na banagama mate yà raberabedina.

¹² Be turaguma Apolos taugu è riu vavasḡena da tauna na banagama mate sibo a verauna ḡaromie, be tauna ya tuaḡaina. Be tauna na ḡoane nama tokare e verauna ḡaromie.

¹³ Koi kita kauana banaga kaikaiyovudima ḡarodie. Ami waisumaḡe ko midi da bagibag-inaḡa. Debemima e tora be koi rewapanana.

¹⁴ Yaba matabuna ko voiedina wainuapaḡoe.

¹⁵ Akaia provins nopone Stepanas be na vadama nopone banegidima taudi Bada Yesu ai sumaḡa dokena. Be taudime ai uta munaḡedi da raḡan matabuna tauwai sumaḡa aubaidima a noyanoya guratana. Vutuna aubainama yau bana, ¹⁶ taumi inam nama banegidima, aitaḡa ekalesia nopone a noyanoya guratana aubaimima, taudi vutudi ko voteyeteyedina.

¹⁷ Taumi nam ḡarogue ko tavana, aubainama taugu è tauwai nuaboyana. Be ami banagama Stepanas, Fotunatas be Akaikas ḡarogue a tavatavana raḡanine, taugu nuaguma ya vere kauana, ¹⁸ baninama taudi, taumi be taugu a duḡuda be taugu nuaguma ya verena. Inam nama banegidima, taudi vutudi ko viviredina.

Pol na waikaiwama

¹⁹ Mamaitua na damma matabudi Eisia provins nopone tawai kaiwemina. Be Akwila be Prisila mate Bada isane tawai kaiwa vavasagēmina, be aitauga adi vadae awai rawategeidina taparoro aubainama, taudi mate tawai kaiwemina. ²⁰ Be tauwai sumaga uma dobudine, taudi mate tawai kaiwemina. Be wainuapaḡoe koi kaiwa vivirana.

²¹ Uma waikaiwa giunama inam taugu Pol nimague è girumina. ²² Aitau da Bada nam ei nuapaḡoe, Bada tauna tokare ei tara tautauena.

O Bada, kwa yovo!

²³ Bada Yesu na raukiviverema ḡaromie e kenana.

²⁴ Be Yesu Kerisoe taumi matabumi yawai nuapaḡoemina.

Vari Verenama
The New Testament in the Dawawa Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Dawawa long Niugini
copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Dawawa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

9b8bda32-db42-5be3-9d24-4e4a5d5f65b2